

Redaktionelt

Lad os ikke lide af falsk beskedenhed! SLAGMARK gav med sit første nummer fra foråret 1983 den dengang begyndende diskussion om det postmoderne en "helt ny dimension" (ifølge nogle iagttagere). Som det første og sidenhen næsten eneste tidsskrift bragte SLAGMARK vigtige artikler fra den internationale debat (fremfor alt Jürgen Habermas og Jean-François Lyotard) side om side med betydningsfulde bidrag herhjemme fra.

I de tre år, som er gået siden da, har diskussionen her i landet grebet om sig i dagblade og tidsskrifter. Men det typiske for indlæggene har desværre været en påfaldende indsnævring af debatten til mere eller mindre impulsive reaktioner fra dag til dag på indlæg, der bærer samme præg. En heftig udveksling af meninger, som ofte har haft karakter af en slags intellektuel vendetta. I stedet for at kaste sig ud i en nærmere analyse af "den postmoderne tilstand" eller "det moderne som ufuldendt projekt" har man villet udpege denne eller hin person som postmodernist eller ej, og begreberne er hurtigt blevet reduceret til rene markører for det, man kan lide eller ikke kan lide. Synes man f. eks. ikke om Miles Davis' udgave af "Time after Time", må det være fordi den er postmodernistisk! Det har så sandelig ikke skortet på skældsord og stærke vendinger. Udtryk som "den postmodernistiske overfladekrusning" eller "dette irriterende urbanintellektuelle navlekiggeri" - de er begge taget fra Danmarks "mindst ringe" avis - angiver tonen i debatten. Uheldigvis for kritikerne ser det dog nu ud til, at krusningen er blevet til en veritabel bølge, og at det urbane navlekiggeri også har bredt sig til de store områder uden for byernes narcissistiske cafémiljøer.

De fordomme, som er kommet frem under den hede kamp på kronikker og læserbreve, kan inddeles i tre kategorier. For det første er der de, som i det postmoderne ser en "ødelæggelse af fornuften". Med delegitimeringen af de store fortællinger om frigørelse, fornuft og rigdom (Lyotard), med forførelsen og simulakrernes hyperreelle orden, hvor virkeligheden tager afsked med den vestlige verden (Baudrillard), og med forsvindingens æstetik i massemediernes flimrende billedverden (Virilio) synes det rationelle som sådan at miste fodfæstet - vi tipper over i en ny irrationalisme. For det andet er der de, som i forlængelse af Habermas' modernitetskritik (men sjældent på samme høje niveau) beskylder de postmoderne for at være nykonservative - en flok smarte yuppier, der med den ypperste politiske ligegyldighed tilslutter sig CD's zigzaglinie. Danmarks vrede unge mand og revser nr. 1, Carsten Jensen, hører til blandt disse. Endelig er der for det tredje kynismeanklagen. Hvis der bag de mange ord og billeder ikke længere står et ansvarligt Menneske, hvor er vi (læs: "vi humanister") så egentlig henne? Dette kritikpunkt - de postmoderne som "anti-humanistiske sofister" eller "kyniske menneskeædere" - møder man også uden for dette lands grænser.

På den anden side har fortalene ofte gjort mere for at henlede opmærksomheden på deres egen person end på de vigtige problemstillinger, som er baggrunden for skænderierne.

Ingen af disse fordomme - irrationalisme, konservatisme, kynisme - har just bidraget til at højne debattens niveau. Nok så mange gensidige beskyldninger gør ingen debat! Men heller ikke den kendsgerning, at det postmoderne som begreb fremfor alt udmærker sig ved sin mangetydighed, har i dette tilfælde virket befordrende. Det postmoderne forstås oftest som en bred og diffus periodebetegnelse eller "retning", som ethvert tidstypisk fænomen tilsyneladende straks kan underordnes. Det postmoderne gøres til en -isme og fremstilles gerne som en eklekticistisk livsstil, der er kendetegnet ved sin evige jagt på "det nye", et svimlende kapløb med den tid, som ikke mere eksisterer, hvor en ting introduceres gennem sin egen nekrolog. De mere seriøse forsøg på at fastholde det postmoderne som filosofisk, æstetisk eller politisk problem, der er dukket op ved siden af denne vulgære opfattelse, har man skyndt sig at glemme. Som regel på grund af manglende kendskab til den centrale udenlandske og danske litteratur på området.

At der alligevel har været et behov for mere gennemtænkte teoretiske bidrag til diskussionen har SLAGMARK mærket på efterspørgslen efter det første nummer, som i dag er udsolgt. Men i stedet for at genoptrykke successen har SLAGMARK fundet det mere oplagt at videreføre ideen fra det første nummer og give læseren et indblik i, hvordan den internationale debat har udviklet sig frem til 1986.

Der er grund til at understrege, at diskussionen angår det postmoderne og ikke "postmodernismen". Ingen har endnu overbevisende kunnet pege på en identitet i det, der analyseres som det postmoderne, og som klart skulle adskille det fra modernismen. Forskellige - bl. a. Christine Buci-Glucksmann - taler da også paradoksalt om det postmoderne som "det modernes arkæologi", og Lyotard har for nylig pointeret, at ordet "postmoderne" ikke er konsistent, men snarere signalerer, at noget går på hæld eller forfalder i moderniteten. Spørgsmålet om det postmoderne bliver et spørgsmål om det moderne.

Den heraf følgende mangfoldighed i diskussionen afspejles i de artikler om eller fra den franske, tyske, engelsk-amerikanske eller italienske debat, som vi har valgt at bringe i dette nummer af SLAGMARK. Anton Ehlers' rapport fra udstillingen *Les Immatériaux* på Beaubourg-centeret i Paris viser en Jean-François Lyotard, som i forlængelse af bogen *Viden og det postmoderne samfund* kaster sig ud i en science-fiction om informatiseringen af samfundet. Anne Sejtens artikel om samme filosofis seneste hovedværk *Le Différend* viser en mindre retorisk og mere systematisk filosoferende Lyotard, der forsøger at bibringe den kritiske teori et nyt fundament i afklaringen af dømmekraftens og retfærdighedens problem med udgangspunkt i Wittgensteins sprogspilsteori og Kants æstetik. Hans Hauges artikel, der overvejende drejer sig om den litterære debat i England og USA, rapporterer

om vanskelighederne ved at identificere sådan noget som en postmoderne litteratur eller skrivemåde. Det postmoderne ligger snarere i læsningen end i teksten selv, er konklusionen. I forlængelse heraf er det nærliggende at hævde, som Stanley Fish gør det, at den litterære tekst som sådan overhovedet ikke eksisterer. Denne tankegang kan udvides yderligere. Det gør Peter Bornedal, der i sit bidrag retter påstanden om, at teorier ingen følgerigtige konsekvenser har, mod Habermas' tale om de postmodernes nykonservatisme. En af effekterne af diskussionen om det postmoderne er, at den har ansporet til en præcisering af begrebet om det moderne. Hans-Jørgen Schanz og Hans Jørgen Thomsen behandler Habermas' vigtige bidrag hertil samt hans kritik af de postmoderne teoretikere i hans nyeste værk *Der philosophische Diskurs der Moderne*. Endelig præsenterer SLAGMARK aspekter af den seneste italienske diskussion gennem en oversættelse af en artikel af Gianni Vattimo, der under kraftig inspiration fra Heidegger vil svække ontologien eller metafysikkens stærke strukturer, og som opfatter den postmoderne tilstand som en post-metafysisk tilstand. Finn Frandsen har bidraget med en introduktion til denne "svage tænkning".

Emnet for MAGASINET ligger denne gang tæt op ad TEMAET. Det drejer sig om vilkårene for de intellektuelles engagement eller mangel på samme i et postmoderne perspektiv. Der er provokerende indlæg af bl. a. Lyotard og den franske sociolog Jean Baudrillard.

Fra og med dette nummer har SLAGMARK's læsere desuden tilføjet en ny rubrik DEBAT, hvor tidligere bragte artikler kommenteres. Vi er meget glade for denne nydannelse og opfordrer alle vore læsere til at "spille med".

* * *